

Datum p.m. mei 2020
 Betreft: Perspectief gastvrijheidssector

Geachte voorzitter,

Op 17 maart jl. heeft het kabinet het noodpakket banen en economie aangekondigd en uw Kamer hierover geïnformeerd¹. De hierin aangekondigde noodmaatregelen zoals de NOW en TOGS vormen een vangnet voor bedrijven om de eerste maanden van de coronacrisis te overbruggen. Het kabinet heeft geconstateerd dat voor de gastvrijheidssector, bestaande uit de horeca, recreatie (dag- en verblijfsrecreatie) en evenementen (inclusief kermis), dit pakket onvoldoende perspectief biedt voor de volgende fase van de crisis. Oorzaken daarvan zijn:

- Door overheidsmaatregelen zijn ondernemingen verplicht gesloten of hun activiteiten afgelast waardoor bijna de volledige omzet wegvalt. Data van de afgelopen twee maanden laten zien dat deze sector inderdaad het zwaarst getroffen is in vergelijking met andere sectoren.
- In deze sector is het moeilijk om de tot nu toe gemiste omzet later in het jaar in te halen. Door de voorziene anderhalvemeter samenleving zal ook bij opengaan de reguliere omzet niet gehaald kunnen worden. Daarnaast is een belangrijke factor dat de omzet vaak maar in een beperkt deel van het jaar wordt gerealiseerd.
- De vaste lasten lopen veelal door, in het bijzonder doordat deze sector zich kenmerkt door fysieke vestigingen en kapitaal.

Wij zijn zoals toegezegd in gesprek gegaan met de sector om de problematiek in kaart te brengen en oplossingsrichtingen te verkennen. Er is niet alleen behoefte aan overbruggingsondersteuning, maar ook aan perspectief. Zicht op de termijn waarop, en onder welke voorwaarden, bedrijfsactiviteiten weer kunnen worden hervat is in sommige gevallen doorslaggevend in de keus de onderneming al dan niet voort te zetten. De op 6 mei jl. door het kabinet gepresenteerde stapsgewijze aanpak om maatregelen te versoepelen geeft hier een eerste inzicht in. Het kabinet trekt de conclusie dat er aanvullende maatregelen nodig zijn voor de horeca, recreatie en evenementen gericht op de verlichting van de vaste lasten. In deze brief gaan wij hier op in, ook in het licht van het perspectief voor de komende maanden voor de gedeeltelijke opening van een aantal van deze sectoren.

We zullen dit ook in het licht doen van het noodpakket 2.0 waar uw Kamer binnenkort over wordt geïnformeerd.

Economisch en maatschappelijk belang

De gastvrijheidseconomie is in Nederland een belangrijke economische sector met een omzet van circa EUR 35 mld. in 2018 en bijna 800.000 banen. Naast een aanzienlijk aandeel in het bbp en de werkgelegenheid kent deze sector ook een belangrijke sociale component en speelt ze een rol in het straatbeeld.

Faillissementen in deze sector leiden tot baanverlies en verlies aan leerplekken, kapitaalvernietiging, impact op het straatbeeld en vernietiging van immateriële activa zoals bijvoorbeeld innovatieve concepten. Hervatting van bedrijfsactiviteiten in de gastvrijheid, binnen de grenzen van de medische richtlijnen, kan bijdragen aan een veerkrachtig herstel van de economie. Grootschalige schade in deze sector beperkt die veerkracht.

Impact van de coronacrisis

Door de maatregelen die de overheid heeft getroffen zijn de betreffende sectoren grotendeels stil komen te liggen. De horeca is verplicht gesloten, waaronder ook sportkantine en de horeca in de culturele sector, evenementen zijn verboden en recreatie is deels gesloten (deels op bevel veiligheidsregio, deels vanwege verbod gebruik gemeenschappelijk sanitair). Daarnaast leidt de oproep om zoveel mogelijk thuis te blijven ertoe dat ook bij faciliteiten die formeel open mogen zijn, bijvoorbeeld vakantieparken, de klanten wegblijven.

¹ Kamerstuk 35420, nr. 2

Uit verschillende analyses van het CBS, DNB en Panteia blijkt dat de gastvrijheidssector de hardste klappen oploopt in de economie (zie bijlage). De terugval in de omzet deze periode, zoals ook blijkt ook uit de NOW uitvragen uit deze sectoren, is enorm en het producentenvertrouwen is op dit moment het laagst in deze sectoren. Er zijn een aantal ondernemingen waar de afhaaldiensten een centraal element in de bedrijfsvoering zijn of zijn geworden, die in sommige gevallen wel een goede omzet draaien. Dit zijn echter uitzonderingen.

De bedrijven teren op dit moment in op het vermogen omdat de vaste lasten door blijven lopen. De solvabiliteitsproblemen in deze sectoren zijn heel groot, zelfs in een relatief snel V-vormig herstel, en tevens groter dan in andere sectoren. Dit is uitzonderlijk, in normale tijden is het aandeel bedrijfsbeëindigingen, door faillissement of anderszins onvoldoende bedrijfseconomisch perspectief, in de horeca vergelijkbaar met die van alle bedrijfstakken tezamen (bron CBS, zie bijlage 1).

Het huidige noodpakket is behulpzaam in de overbrugging van de eerste fase van de crisis, maar niet afdoende voor de komende maanden. Dat komt vooral doordat vaste lasten (huur, pacht, apparatuur) doorlopen, zonder dat daar omzet tegenover staat. Zonder aanvullende maatregelen zullen veel bedrijven het niet gaan redden.

Huidig perspectief

Het economisch perspectief wordt door drie factoren bepaald. Ten eerste de termijn waarop de bedrijven weer open kunnen, ten tweede de mate waarin ze dan rendabel kunnen opereren (anderhalve meter, hygiënemaatregelen) en ten derde de mogelijkheid om de gemiste omzet later dit jaar in te lopen. Ook als deze sectoren op korte termijn open kunnen, dan nog zal de reguliere omzet niet gehaald kunnen worden. Dit wordt veroorzaakt door bijvoorbeeld seizoenspatronen en contactbeperkende maatregelen, waaronder het maximeren van het aantal personen. Er zal tevens geïnvesteerd moeten worden in maatregelen om aan de voorwaarden van de anderhalve meter-samenleving te kunnen voldoen. Van belang is de bedrijven in staat te stellen zich de komende tijd aan te passen aan het nieuwe regime teneinde voor de langere termijn een andere bedrijfsvoering neer te zetten die de omzet oplevert en past bij de nieuwe situatie.

Het kabinet heeft op 6 mei jl. een stapsgewijze aanpak voor het versoepelen van de huidige maatregelen gepresenteerd. Deze aanpak schets een beeld op welke termijn, welke sectoren en onder welke randvoorwaarden weer open kunnen.

Voor de evenementensector en kermis geldt dat deze in elk geval niet voor 1 september open kunnen. Dat betekent dat er tot 31 augustus geen omzet is en daarna is grootste deel van het seizoen voorbij.

De recreatiesector, waaronder sportverenigingen en culturele activiteiten, zal wel langzaam weer omzet gaan draaien maar wel op lagere capaciteit en mist waarschijnlijk nog langere tijd horecaomzet. In de horeca zal dit van het type en grootte van de zaak afhangen. Strandtenten missen een aanzienlijk deel van de jaaromzet, omdat die maar een deel van het jaar open zijn. Restaurants zullen met beperkte capaciteit omzet kunnen draaien. Voor bars en cafés is het ingewikkelder qua fysieke ruimte, zeker voor kleinere zaken. Ook tijdens de eerste stappen van het versoepelen van de maatregelen zullen deze sectoren minder klanten hebben. Zo geldt bijvoorbeeld voor restaurants en cafés vanaf 1 juni een maximum van 30 personen. Kortom, de verwachting is dat een groot deel van de sector een lastig perspectief heeft. In veel gevallen zullen zij niet de normale omzet gaan behalen, laat staan dat de verloren omzet in de afgelopen maanden goedge maakt kan worden.

Aanvullende maatregelen

Het kabinet komt met aanvullende maatregelen om de vaste lasten in de horeca, recreatie en evenementen te verlichten. De wijze waarop deze tegemoetkoming vorm gaat krijgen wordt op dit moment nog uitgewerkt, waarbij wel duidelijk is dat het kabinet niet alle vaste lasten zal compenseren.

[P.m1: we zullen daarbij ook gaan onderzoeken wat een oplossing kan zijn voor bedrijven die naar verwachting nog veel langer gesloten zullen blijven, zoals bijvoorbeeld discotheken.]

[P.m2. uitstel belastingen (uitstel belastingen in het algemeen ligt voor in ambtelijke vijfhoek 7 mei)]

Wij zullen uw kamer zo spoedig mogelijk over de uitwerking van de maatregelen informeren.

Het kabinet beoogt daarbij, net als bij de eerdere getroffen maatregelen, te voorkomen dat bedrijven, die in de kern gezond zijn, hun onderneming niet langer kunnen voortzetten. Voor bedrijven in de horeca, evenementen en recreatie is daar, om bovengenoemde redenen, meer voor nodig dan de maatregelen uit het eerste noodpakket. Daar staat tegenover dat overheidsmaatregelen zorgvuldigheid en doelmatigheid vereisen. Publiek geld gaat bij voorkeur zo min mogelijk naar bedrijven die dat niet nodig hebben of bedrijven die op korte termijn hun activiteiten zullen staken. Met deze factoren zal rekening worden gehouden bij het uitwerken van de maatregelen.

Verder zal het kabinet met onder meer de betreffende sectoren en de gemeenten verkennen wat de mogelijkheden zijn om de bedrijfsvoering van sectoren die weer open mogen rendabeler te krijgen. Hierbij kan gedacht worden aan het verlengen van het seizoen, pachtaanpassingen en ruimere openingstijden, uiteraard dit alles binnen de randvoorwaarden van openbare orde en voor zover het de strandtenten aangaat de kustveiligheid.

Wij zullen de komende maanden hierbij ook samenwerken met de sectoren en andere partijen in de "taskforce gastvrijheidseconomie". Deze taskforce richt zich op zowel de korte termijn, dus de huidige fase van coronacrisis en de opstartfase daarna, als op de langere termijn gericht op het structureel herstel van de markt voor deze sectoren.

De minister van Economische Zaken en Klimaat

De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

Bijlage: feiten en cijfers

Omvang gastvrijheid

- De gastvrijheidseconomie is in Nederland een belangrijke economische sector met een omzet van EUR 87,5 mld (2018, aandeel BNP 4,4%) en 791.000 banen (474.000 fte). Binnen de gastvrijheidssector is de horeca als subsector het grootst met 61775 bedrijven (2020), een omzet van EUR 22,6 mld (2018) en 430.000 banen (291.000 fte).
- Een andere grote subsector is de verblijfsrecreatie met 7447 recreatie- en watersportbedrijven die in 2019 een omzet van EUR 5,185 mld realiseerden. De jaaromzet van de dagattracties (attractieparken, stadsattracties en dierentuinen) die afgelopen tijd gesloten zijn ligt rond de EUR 750 mln. De kermisexploitanten geven aan dit seizoen te rekenen op een omzetderving van EUR 150 mln.
- De evenementensector (vak en publieksbeurzen, congressen en vergaderingen, bedrijfsevenementen en publieksevenementen) verwacht een omzetderving voor 2020 van € 3,5 miljard (47%), 48.000 banen dreigen verloren te gaan over 2020.

Impact coronacrisis

- De initiële vraaguitval als gevolg van de Coronacrisis bedroeg voor de Horeca 87% en de cultuur/sport/recreatie 71% (indeling en bron DNB). Dit wordt bevestigd door de NOW aanvragen. Horeca heeft al meer dan 20.000 aanvragen ingediend met gemiddelde terugval omzet van 83% (UWV, NOW update 24 april). De sector horeca en catering heeft daarmee het grootste aandeel (goedgekeurde) aanvragen voor de NOW.
- De op verzoek van EZK uitgevoerde analyse van Panteia laat zien dat de verwachte terugval in Toegevoegde Waarde in deze sectoren het grootst is. Voor beide geldt dat in scenario 2 van het CPB het verlies op jaarbasis 30% is. Dit lijkt nog optimistisch, nu de laatste economische analyses laten zien dat economische krimp groter wordt dan in scenario 2 voorspeld.
- Ook blijkt uit de meest recente gegevens over het producentenvertrouwen dat in de horeca, cultuur/sport/recreatie en de reisbranche het producentenvertrouwen het laagst is. (tot aan -100%).

Bedrijfsbeëindiging bedrijven in normale tijden

- Bedrijfsbeëindiging kan door faillissement of door het anderszins staken van de bedrijfsactiviteiten. Dit wordt wel ontheffing genoemd in de CBS statistieken.
- De gemiddelde ontheffingsratio van horeca (2,0% per kwartaal) in de periode 2009-2020 is nagenoeg gelijk aan die van alle bedrijfstakken tezamen (1,9 %) en lager dan die in bijvoorbeeld de handel (2,4%) en vervoer en opslag (2,3%) (bron CBS). Specifiek voor de faillissementen is het beeld hetzelfde.